

ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Кафедра економічної теорії та права

ОСНОВИ ТЕОРІЇ ДЕРЖАВИ

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ТА ЗАВДАННЯ

**для практичних занять
і самостійної роботи студентів**

Харків – 2019

Методичні вказівки розглянуто і рекомендовано до

друку на засіданні кафедри економічної теорії та права
22 червня 2018 р., протокол № 9.

Призначено для самостійної роботи студентів денної та
заочної форм навчання всіх спеціальностей.

Укладачі:

доц. О. І. Лисяк,
старш. викл. В. Л. Соколкін

Рецензент

доц. Т. М. Гайворонська

ОСНОВИ ТЕОРІЇ ДЕРЖАВИ

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ТА ЗАВДАННЯ
для практичних занять
і самостійної роботи студентів

Відповідальний за випуск Лисяк О. І.

Редактор Ібрагімова Н. В.

Підписано до друку 21.08.18 р.

Формат паперу 60x84 1/16. Папір писальний.

Умовн.-друк.арк. 1,25. Тираж 25. Замовлення №

Видавець та виготовлювач Український державний університет
залізничного транспорту,
61050, Харків-50, майдан Фейербаха, 7.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 6100 від 21.03.2018 р.

ЗМІСТ

Вступ.....	4
Навчальна програма дисципліни «Основи теорії держави».....	5
Методичні вказівки до семінарських і практичних занять.....	9
Семінарські (практичні) заняття.....	10
Самостійна робота студентів.....	20
Залікові питання.....	21
Тести для самоконтролю.....	25
Методичні рекомендації та приблизний перелік доповідей і рефератів.....	36
Список літератури.....	39

ВСТУП

Навчальна дисципліна «Основи теорії держави» покликана формувати висококваліфікованих спеціалістів, які матимуть глибокі знання про виникнення, розвиток і функціонування держави; будуть професійно підготовлені до умов сучасного суспільно-економічного розвитку, вимог ринкової економіки, здатні працювати в установах, підприємствах, державних органах і міжнародних організаціях.

Метою навчальної дисципліни «Основи теорії держави» є висвітлення основоположних, найбільш суттєвих проблем держави, принципів висновків про розвиток державної дійсності.

До основних завдань належить:

1) визначення загальних, специфічних об'єктивних закономірностей розвитку державної дійсності, форм і способів впливу держави на людину, що дозволить зрозуміти природу державних явищ і їхню роль у розвитку людської цивілізації;

2) вивчення базових державних понять, що є вихідними логічними засадами для правових дисциплін, ступінь засвоєння яких істотно вплине на подальше вивчення інших наук;

3) вивчення природи і закономірностей державно-правової сфери життя суспільства в рамках системного підходу, у якому основи теорії держави виступають як фундамент правового світогляду, мислення і культури майбутніх фахівців.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

- знати загальні закономірності розвитку, буття і функціонування державно-правових явищ; поняття і соціальне призначення держави; елементи, форми, структуру системи права і системи законодавства; поняття і стадії правотворчості, правового регулювання; реалізацію і тлумачення права, структуру правовідносин, види правопорушень і підстави юридичної відповідальності; питання зовнішнього та внутрішнього визначення, появи та зникнення, форми, завдання та цілі держави, а також її інституційні, соціальні, етичні та юридичні умови та границі;

- вміти застосувати поняттєво-категоріальний апарат теорії держави, визначати сутність основних теорій походження держави, характеризувати сучасні моделі системи державних органів; розкрити сутність сучасної держави.

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ «ОСНОВИ ТЕОРІЇ ДЕРЖАВИ»

Змістовий модуль 1. Загальні закономірності теорії держави

Тема 1. «Основи теорії держави» як наука і навчальна дисципліна. Місце в системі інших наук

Загальна характеристика системи суспільних наук. Місце теорії держави в системі юридичних дисциплін. Роль теорії держави у формуванні професійних якостей будь-якого спеціаліста нашої держави, його юридичного світогляду, мислення, правової культури. Сучасний стан і перспективи розвитку дисципліни, окремих її напрямів в Україні.

Тема 2. Походження, сутність, ознаки і типи держави

Теорії походження держави. Характеристика первісного суспільства. Причини виникнення держави. Шляхи виникнення держави. Відмінність держави від первіснообщинного ладу. Поняття держави, її основні ознаки. Загальні закономірності виникнення держави. Класифікація держав. Державна влада: поняття і елементи. Фундаментальні елементи держави: населення (народ, нація, громадяни), державна територія, публічна влада. Поняття суверенітету як обов'язкової якості державної влади. Внутрішня і зовнішня сторони суверенітету. Суверенітет народу та його втілення в демократичній державі. Національний суверенітет і право націй на самовизначення. Поняття державної влади та її співвідношення з політичною владою. Суспільне призначення держави.

Тема 3. Функції держави

Поняття функцій держави. Ознаки функцій держави. Форми і методи здійснення функцій держави. Види функцій держави. Сутність і види внутрішніх і зовнішніх функцій держави, а також функцій, викликаних глобальними проблемами сучасності. Реалізація функцій держави.

Тема 4. Типологія держави

Типологія держав за географічним положенням. Типологія держав за ступенем динамізму. Типологія держав за способом виробництва (характером суспільно-економічної формації). Типологія держав за цивілізаційним критерієм.

Тема 5. Форма держави

Поняття і елементи форми держави. Форма державного правління. Форма державного устрою. Державний режим. Структура форми держави. Форми держави, за Арістотелем. Форми державного правління та їхні ознаки. Співвідношення типу, сутності та форми держави.

Монархія та республіка як форми державного правління, їхні різновиди. Сутність абсолютної, деспотичної, обмеженої (конституційної, парламентарної, дуалістичної) монархій. Сутність президентської, парламентської та змішаної республік. Порядок формування уряду як основний критерій розмежування республік на види. Особливості формування уряду в президентській, парламентській і змішаній республіках.

Єдність державної влади, принципи її організації та функціонування. Розподіл державної влади на законодавчу, виконавчу та судову. Сутність народовладдя, форми (безпосередня і представницька) та інститути (вибори та референдуми) його здійснення в сучасній державі. Поняття форми державного устрою як елемент форми держави, що вказує на територіальну організацію державної влади. Національно-державний і адміністративно-територіальний устрій держави.

Унітарна держава, її основні ознаки й особливості. Федеративна держава, принципи її утворення та правові основи діяльності. Особливості суверенітету і територіальної цілісності федеративної держави. Взаємовідносини між федеральними органами державної влади і органами влади суб'єктів федерації.

Конфедерація, співдружність держав, регіональні, економічні, політичні, військові та інші союзи й асоціації, їх відмінність від унітарної та федеративної держави.

Сутність державного (політичного) режиму як елемента форми держави, що вказує на методи здійснення державної влади.

Демократичний і антидемократичний політичні режими. Тоталітарний режим, його сутність, основні риси та різновиди (фашистський режим, режим фінансової, промислової, військової олігархії, партійної номенклатури та ін.). Види демократичних режимів. Сутність ліберально-демократичного, радикально-демократичного та консервативно-демократичного політичних режимів.

Умови формування демократичного режиму в перехідних державах (у пострадянський період – країни СНД, Східної Європи та ін.).

Тема 6. Основні сучасні концепції держави

Концепція правової держави. Концепція держави загального добробуту. Концепція соціальної держави. Концепція елітарної держави. Концепція національної держави. Класова концепція держави. Фашистські ідеї державності. Етатична концепція держави. Анархістська концепція держави. Технократична концепція держави. Концепція держави в теорії плюралістичної демократії.

Змістовий модуль 2. Основні закономірності організаційного устрою держави. Співвідношення суспільства і держави

Тема 7. Держава і громадянське суспільство

Поняття громадянського суспільства. Структура громадянського суспільства. Основні ознаки громадянського суспільства. Основні етапи становлення громадянського суспільства та рівні формування в ньому суспільних відносин. Взаємодія суспільства з державою. Становлення ідеї правової держави і громадянського суспільства. Становлення громадянського суспільства в Україні.

Тема 8. Поняття і ознаки правової держави

Історія і різноманітність підходів до ідеї правової держави. Основні характеристики і принципи соціально-правової держави. Основні етапи розвитку правової державності в Україні. Закріплення принципів правової держави в Конституції України.

Тема 9. Механізм і апарат держави

Поняття і елементи механізму держави. Структура механізму держави. Поняття і структура апарату держави. Державний апарат як складова механізму держави. Принципи організації та функціонування механізму держави. Основні принципи організації і діяльності державного апарату. Єдність і поділ влади. Принцип поділу влади. Ознаки державних органів. Класифікація державних органів.

Тема 10. Правореалізація в сучасній правовій державі

Ознаки правореалізації. Форми правореалізації. Ознаки правозастосування. Види правозастосування. Стадії правозастосовного процесу. Співвідношення нормативно-правового і правозастосовного акта. Тлумачення норм права:

прийоми (способи) тлумачення. Види тлумачення норм права за обсягом. Види тлумачення норм права за суб'єктами.

Тема 11. Юридична відповідальність у правовій державі

Ознаки юридичної відповідальності. Функції юридичної відповідальності. Принципи юридичної відповідальності. Підстави юридичної відповідальності. Класифікація юридичної відповідальності.

Тема 12. Законність і правопорядок у сучасній правовій державі

Аспекти законності. Принцип, метод і режим законності. Ознаки і принципи законності. Ознаки правопорядку. Гарантії законності і правопорядку. Принципи правового статусу особи в сучасній правовій державі. Класифікація прав і свобод особи. Забезпечення і гарантії прав і свобод особи. Правові системи сучасності.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО СЕМІНАРСЬКИХ І ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Основу теоретичної підготовки студентів складають лекції як один із найважливіших видів навчальних занять, завдяки якому ті, хто навчається, отримують систематизовані знання з основ теорії держави, розкривають зміст нормативно-правової бази. Заняття в запропонованому вигляді дозволяють удосконалювати вміння логічно мислити, навички усних виступів, підготовки рефератів і доповідей, аргументованого діалогу, уміння сприймати чужу думку. При викладенні лекційного курсу використовуються активні методи навчання, методичні прийоми, які передбачають специфічний вибір навчального матеріалу і проблемну постановку питань.

Для засвоєння питань кожної теми проводяться семінарські заняття. Для активізації пізнавальної діяльності студентів

застосовуються методи «робочих груп», «круглого столу», «прес-конференцій» та ін.

Практичні заняття проводяться з метою прищеплення студентам навичок застосування правових знань під час аналізу конкретних проблем, повсякденної практики, організації виховної роботи з підлеглими на призначеній посаді, виконання обов'язків за певним фахом, озброєння тих, хто навчається, методикою практичних видів діяльності в організації правової роботи в частинах і підрозділах підприємств, установ та організацій.

До кожної групи питань за розділами програми розроблені завдання, які виконуються письмово і обговорюються на заняттях. Вони повинні містити доведене рішення конкретної практичної задачі або ситуації.

Письмова робота виконує навчальні та виховні функції, проводиться в письмовій формі і має на меті поглиблення знань студентів щодо запропонованих питань, навчити їх навичкам самостійної роботи з нормативно-правовими актами, правовою літературою, вирішувати ситуації, які виникають на практиці. Вона розвиває творчість, здатність застосування отриманих раніше знань і підвищує рівень самоконтролю студента.

СЕМІНАРСЬКІ (ПРАКТИЧНІ) ЗАНЯТТЯ

Тема 1. Основи теорії держави як наука і навчальна дисципліна. Місце в системі інших наук

План

- 1.1 Загальна характеристика системи суспільних наук.
- 1.2 Місце теорії держави в системі юридичних дисциплін.

Питання для самостійного вивчення

1 Роль теорії держави у формуванні професійних якостей будь-якого спеціаліста нашої держави, його юридичного світогляду, мислення, правової культури.

2 Сучасний стан і перспективи розвитку дисципліни, окремих її напрямів в Україні.

Контрольні питання і завдання

- 1 Як співвідноситься об'єкт і предмет теорії держави?
- 2 Яку основну функцію виконує теорія держави щодо інших юридичних наук?
- 3 Назвіть суспільні науки, що вивчають державу.
- 4 Який зв'язок теорії держави з галузевими юридичними науками?

Тема 2. Походження, сутність, ознаки і типи держави

План

- 2.1 Теорії походження держави.
- 2.2 Причини і шляхи виникнення держави.
- 2.3 Поняття держави, її основні ознаки.
- 2.4 Класифікація держав.
- 2.5 Державна влада: поняття і елементи.
- 2.6 Фундаментальні елементи держави: населення (народ, нація, громадяни), державна територія, публічна влада.
- 2.7 Поняття суверенітету як обов'язкової якості державної влади.
- 2.8 Внутрішня і зовнішня сторони суверенітету.

Питання для самостійного вивчення

- 1 Характеристика первісного суспільства.
- 2 Відмінність держави від первіснообщинного ладу.
- 3 Загальні закономірності виникнення держави.
- 4 Суверенітет народу та його втілення в демократичній державі.
- 5 Поняття державної влади та її співвідношення з політичною владою.
- 6 Суспільне призначення держави.
- 7 Національний суверенітет і право націй на самовизначення.

Контрольні питання і завдання

- 1 Дайте характеристику основних теорій виникнення держави.
- 2 Які особливості мала економіка первісного суспільства?
- 3 Назвіть передумови виникнення держави.
- 4 Чим відрізняються східний і західний шляхи виникнення держави?
- 5 Які існують основні підходи до розуміння сутності держави?
- 6 Що являє собою публічна влада і чим вона відрізняється від інших форм влади?
- 7 Розкрийте поняття державного суверенітету.

Тема 3. Функції держави

План

- 3.1 Поняття функцій держави.
- 3.2 Ознаки функцій держави.
- 3.3 Форми і методи здійснення функцій держави.
- 3.4 Види функцій держави.

Питання для самостійного вивчення

- 1 Сутність і види внутрішніх і зовнішніх функцій держави, а також функцій, викликаних глобальними проблемами сучасності.
- 2 Реалізація функцій держави.

Контрольні питання і завдання

- 1 У чому полягає соціальне призначення держави?
- 2 Чим характеризуються функції держави?
- 3 У чому полягає соціальна обумовленість функцій держави?
- 4 Назвіть форми і методи здійснення функцій держави.

Тема 4. Типологія держави

План

- 4.1 Типологія держави за ступенем динамізму.
- 4.2 Типологія держави за способом виробництва (характером суспільно-економічної формації).
- 4.3 Типологія держави за цивілізаційним критерієм.

Питання для самостійного вивчення

- 1 Типологія держави за географічним положенням.

Контрольні питання і завдання

- 1 Що являє собою типологія держави і для чого вона потрібна?
- 2 Які існують критерії типології держави?
- 3 Визначте основні недоліки і переваги формаційного підходу до типології держави.
- 4 Як співвідносяться формаційний і цивілізаційний підхід типології держави?

Тема 5. Форма держави

План

- 5.1 Поняття і елементи форми держави.
- 5.2 Форма державного правління. Форма державного устрою. Державний режим.
- 5.3 Структура форми держави. Форми державного правління та їхні ознаки.
- 5.4 Співвідношення типу, сутності та форми держави.
- 5.5 Монархія та республіка як форми державного правління, їхні різновиди.
- 5.6 Сутність президентської, парламентської та змішаної республік.
- 5.7 Порядок формування уряду як основний критерій розмежування республік на види.

5.8 Особливості формування уряду в президентській, парламентській і змішаній республіках.

5.9 Єдність державної влади, принципи її організації та функціонування. Розподіл державної влади на законодавчу, виконавчу та судову.

5.10 Сутність народовладдя, форми (безпосередня і представницька) та інститути (вибори та референдуми) його здійснення в сучасній державі.

5.11 Поняття форми державного устрою як елемент форми держави, що вказує на територіальну організацію державної влади.

5.12 Національно-державний і адміністративно-територіальний устрій держави.

5.13 Унітарна держава, її основні ознаки й особливості.

5.14 Федеративна держава, принципи її утворення та правові основи діяльності. Особливості суверенітету і територіальної цілісності федеративної держави. Взаємовідносини між федеральними органами державної влади і органами влади суб'єктів федерації.

5.15 Конфедерація, співдружність держав, регіональні, економічні, політичні, військові та інші союзи й асоціації, їхні відмінності від унітарної та федеративної держави.

5.16 Сутність державного (політичного) режиму як елемента форми держави, що вказує на методи здійснення державної влади.

5.17 Демократичний і антидемократичний політичні режими.

5.18 Тоталітарний режим, його сутність, основні риси та різновиди (фашистський режим, режим фінансової, промислової, військової олігархії, партійної номенклатури та ін.). Види демократичних режимів.

Питання для самостійного вивчення

1 Форми держави, за Арістотелем.

2 Сутність абсолютної, деспотичної, обмеженої (конституційної, парламентарної, дуалістичної) монархії.

3 Умови формування демократичного режиму в перехідних державах (у пострадянський період – країни СНД, Східної Європи та ін.).

4 Сутність ліберально-демократичного, радикально-демократичного та консервативно-демократичного політичних режимів.

Контрольні питання і завдання

1 Розкрийте основні відмінності між монархіями і республіками.

2 Чим відрізняються президентська і парламентська республіки?

3 Розкрийте основні відмінності між унітарними і федеративними державами.

4 Чим відрізняються авторитарний і тоталітарний режими?

Тема 6. Основні сучасні концепції держави

План

6.1 Концепція правової держави.

6.2 Концепція держави загального добробуту.

6.3 Концепція соціальної держави.

6.4 Концепція елітарної держави.

6.5 Концепція національної держави.

Питання для самостійного вивчення

1 Класова концепція держави.

2 Фашистські ідеї державності.

3 Етатична концепція держави.

4 Анархістська концепція держави.

5 Технократична концепція держави.

6 Концепція держави в теорії плюралістичної демократії.

Контрольні питання і завдання

1 Розкрийте зміст соціологічних і політологічних концепцій держави.

2 Які причини різноманітності концепцій держави ви можете назвати?

3 Розкрийте поняття правової соціальної держави та її основні властивості.

4 Охарактеризуйте основні соціально-економічні та політико-правові передумови створення соціально-правової держави.

Тема 7. Держава і громадянське суспільство

План

7.1 Поняття громадянського суспільства.

7.2 Структура громадянського суспільства.

7.3 Основні ознаки громадянського суспільства.

7.4 Взаємодія суспільства з державою.

Питання для самостійного вивчення

1 Основні етапи становлення громадянського суспільства та рівні формування в ньому суспільних відносин.

2 Становлення ідеї правової держави і громадянського суспільства.

3 Становлення громадянського суспільства в Україні.

Контрольні питання і завдання

1 Яке значення має організованість суспільних відносин і в яких формах вона існує?

2 Яке значення в суспільстві має влада і які є види влади?

3 Який існує зв'язок між державою, правом і політичною системою?

4 Що являє собою громадянське суспільство і як воно пов'язане з державою?

Тема 8. Поняття і ознаки правової держави

План

- 8.1 Основні характеристики і принципи соціально-правової держави.
- 8.2 Основні етапи розвитку правової державності в Україні.
- 8.3 Закріплення принципів правової держави в Конституції України.

Питання для самостійного вивчення

- 1 Історія і різноманітність підходів до ідеї правової держави.

Контрольні питання і завдання

- 1 Чим обумовлено виникнення правової держави?
 - 2 Яка держава може бути охарактеризована як правова?
 - 3 Як співвідносяться правова і соціальна держави?
 - 4 Чи може бути соціальна держава неправовою?
- Обґрунтуйте свій висновок.
- 5 Що є запорукою успішної розбудови соціальної, правової держави в Україні?

Тема 9. Механізм і апарат держави

План

- 9.1 Поняття і елементи механізму держави.
- 9.2 Структура механізму держави.
- 9.3 Поняття і структура апарату держави.
- 9.4 Державний апарат як складова механізму держави.
- 9.5 Принципи організації та функціонування механізму держави.
- 9.6 Основні принципи організації і діяльності державного апарату.

Питання для самостійного вивчення

- 1 Єдність і поділ влади.
- 2 Принцип поділу влади.
- 3 Ознаки державних органів.
- 4 Класифікація державних органів.

Контрольні питання і завдання

- 1 У чому полягає призначення механізму держави?
- 2 Яке співвідношення механізму держави та її апарату?
- 3 У чому суть поділу влади на законодавчу, виконавчу і судову?
- 4 Зазначте принципи організації та діяльності органів державної влади.
- 5 Вкажіть на відмінності між механізмом держави і державним апаратом.
- 6 Дайте визначення державного апарату.
- 7 Проаналізуйте систему державних органів.
- 8 Охарактеризуйте принципи організації та діяльності державного апарату.
- 9 Проведіть відмінності між поняттями «державний службовець» і «посадова особа».

Тема 10. Правореалізація в сучасній правовій державі

План

- 10.1 Ознаки правореалізації.
- 10.2 Форми правореалізації.
- 10.3 Ознаки правозастосування.
- 10.4 Види правозастосування.
- 10.5 Стадії правозастосовного процесу.
- 10.6 Тлумачення норм права: прийоми (способи) тлумачення.

Питання для самостійного вивчення

- 1 Співвідношення нормативно-правового і правозастосовного акта.
- 2 Види тлумачення норм права за обсягом.
- 3 Види тлумачення норм права за суб'єктами.

Контрольні запитання і завдання

- 1 У чому суть реалізації права?
- 2 Назвіть основні форми безпосередньої правореалізації і розкрийте їхній зміст.
- 3 Які ознаки має правозастосування?
- 4 Для чого необхідне тлумачення права?

Тема 11. Юридична відповідальність у правовій державі

План

- 11.1 Ознаки юридичної відповідальності.
- 11.2 Функції юридичної відповідальності.
- 11.3 Принципи юридичної відповідальності.
- 11.4 Підстави юридичної відповідальності.

Питання для самостійного вивчення

Класифікація юридичної відповідальності.

Контрольні питання і завдання

- 1 Які ознаки характеризують юридичну відповідальність?
- 2 Які функції притаманні юридичній відповідальності?
- 3 Розкрийте зміст основних принципів юридичної відповідальності.
- 4 Чим характеризується кримінальна, цивільна, матеріальна і дисциплінарна юридична відповідальність?

Тема 12. Законність і правопорядок у сучасній правовій державі

План

- 12.1 Аспекти законності.
- 12.2 Принцип, метод і режим законності.
- 12.3 Ознаки і принципи законності.
- 12.4 Ознаки правопорядку.
- 12.5 Гарантії законності і правопорядку.
- 12.6 Принципи правового статусу особи в сучасній правовій державі.
- 12.7 Класифікація прав і свобод особи.

Питання для самостійного вивчення

- 1 Забезпечення і гарантії прав і свобод особи.
- 2 Правові системи сучасності.

Контрольні питання і завдання

- 1 Розкрийте зміст законності.
- 2 Які існують принципи (вимоги) законності?
- 3 Як співвідносяться законність і правопорядок?
- 4 Які існують гарантії законності і правопорядку?

САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ

Самостійні заняття під керівництвом викладача є однією з форм активного навчання. Самостійне засвоювання нових знань, навичок і вмінь здійснюється через систему завдань, які передбачають індивідуальний підхід у навчанні. Зміст завдань формує основні орієнтовані дії в майбутній практичній діяльності студентів. Завдання повинні сформувати у студентів навички самостійної роботи зі спеціальною юридичною літературою, уміння узагальнювати і використовувати отримані знання для вирішення фахових завдань.

Заняття під час самостійної підготовки коректовані на удосконалення теоретичних знань студентів, методичних вмінь і навичок роботи з юридичною літературою, законами України, міжнародно-правовими документами та іншими нормативними актами.

Самостійна робота студентів під керівництвом викладача проводиться з метою активного надбання студентами нових знань, закріплення, розширення та поглиблення отриманих під час навчання знань.

Самостійна робота є важливою складовою навчально-виховного процесу та має на меті:

- закріплення і поглиблення знань і навичок, отриманих під час проведення всіх видів навчальних занять;
- підготовку до вступних занять;
- формування культури розумової праці, самостійності та ініціативності в пошуку та отриманні знань.

Форми самостійної роботи різні: вивчення законів і підзаконних актів, міжнародно-правових документів, наукової та художньої літератури, аналіз статей з журналів і газет, мережі інтернет, підготовка наукових доповідей.

Основна частина самостійної роботи – читання та конспектування. Конспектування літератури передбачено навчальною програмою, обов'язкова вимога протягом вивчення дисципліни.

ЗАЛІКОВІ ПИТАННЯ

- 1 Загальна характеристика системи суспільних наук.
- 2 Місце теорії держави в системі юридичних дисциплін.
- 3 Роль теорії держави у формуванні професійних якостей будь-якого спеціаліста нашої держави, його юридичного світогляду, мислення, правової культури.
- 4 Сучасний стан і перспективи розвитку дисципліни, окремих її напрямків в Україні.
- 5 Теорії походження держави.
- 6 Характеристика первісного суспільства.
- 7 Причини виникнення держави.

- 8 Шляхи виникнення держави.
- 9 Відмінність держави від первіснообщинного ладу.
- 10 Поняття держави, її основні ознаки.
- 11 Загальні закономірності виникнення держави.
- 12 Класифікація держав.
- 13 Державна влада: поняття і елементи.
- 14 Фундаментальні елементи держави: населення (народ, нація, громадяни), державна територія, публічна влада.
- 15 Поняття суверенітету як обов'язкової якості державної влади.
- 16 Внутрішня і зовнішня сторони суверенітету.
- 17 Суверенітет народу та його втілення в демократичній державі.
- 18 Національний суверенітет і право націй на самовизначення.
- 19 Поняття державної влади та її співвідношення з політичною владою.
- 20 Суспільне призначення держави.
- 21 Поняття функцій держави.
- 22 Ознаки функцій держави.
- 23 Форми і методи здійснення функцій держави.
- 24 Види функцій держави.
- 25 Сутність і види внутрішніх і зовнішніх функцій держави, а також функцій, викликаних глобальними проблемами сучасності.
- 26 Реалізація функцій держави.
- 27 Типологія держави за географічним положенням.
- 28 Типологія держави за ступенем динамізму.
- 29 Типологія держави за способом виробництва (характером суспільно-економічної формації).
- 30 Типологія держави за цивілізаційним критерієм.
- 31 Поняття та елементи форми держави.
- 32 Форма державного правління. Форма державного устрою.
- 33 Державний режим.
- 34 Структура форми держави. Форми держави, за Арістотелем. Форми державного правління та їхні ознаки. Співвідношення типу, сутності та форми держави.

35 Монархія та республіка як форми державного правління, їхні різновиди. Сутність абсолютної, деспотичної, обмеженої (конституційної, парламентарної, дуалістичної) монархій. Сутність президентської, парламентської та змішаної республік. Порядок формування уряду як основний критерій розмежування республік на види. Особливості формування уряду в президентській, парламентській і змішаній республіках.

36 Єдність державної влади, принципи її організації та функціонування. Розподіл державної влади на законодавчу, виконавчу та судову. Сутність народовладдя, форми (безпосередня і представницька) та інститути (вибори та референдуми) його здійснення в сучасній державі. Поняття форми державного устрою як елемент форми держави, що вказує на територіальну організацію державної влади. Національно-державний і адміністративно-територіальний устрій держави.

37 Унітарна держава, її основні ознаки й особливості. Федеративна держава, принципи її утворення та правові основи діяльності. Особливості суверенітету і територіальної цілісності федеративної держави. Взаємовідносини між федеральними органами державної влади і органами влади суб'єктів федерації.

38 Конфедерація, співдружність держав, регіональні, економічні, політичні, військові та інші союзи й асоціації, їх відмінність від унітарної та федеративної держави.

39 Сутність державного (політичного) режиму як елемента форми держави, що вказує на методи здійснення державної влади.

40 Демократичний і антидемократичний політичні режими.

41 Тоталітарний режим, його сутність, основні риси та різновиди (фашистський режим, режим фінансової, промислової, військової олігархії, партійної номенклатури та ін.).

42 Види демократичних режимів.

43 Сутність ліберально-демократичного, радикально-демократичного та консервативно-демократичного політичних режимів.

44 Умови формування демократичного режиму в перехідних державах (у пострадянський період – країни СНД, Східної Європи та ін.).

45 Поняття громадянського суспільства.

- 46 Структура громадянського суспільства.
- 47 Основні ознаки громадянського суспільства.
- 48 Основні етапи становлення громадянського суспільства та рівні формування в ньому суспільних відносин.
- 49 Взаємодія суспільства з державою.
- 50 Становлення ідеї правової держави і громадянського суспільства.
- 51 Становлення громадянського суспільства в Україні.
- 52 Історія і різноманітність підходів до ідеї правової держави.
- 53 Основні характеристики і принципи соціально-правової держави.
- 54 Основні етапи розвитку правової державності в Україні.
- 55 Закріплення принципів правової держави в Конституції України.
- 56 Поняття і елементи механізму держави.
- 57 Структура механізму держави.
- 58 Поняття і структура апарату держави.
- 59 Державний апарат як складова механізму держави.
- 60 Принципи організації та функціонування механізму держави.
- 61 Основні принципи організації і діяльності державного апарату.
- 62 Єдність і поділ влади.
- 63 Принцип поділу влади.
- 64 Ознаки державних органів.
- 65 Класифікація державних органів.
- 66 Ознаки правореалізації.
- 67 Форми правореалізації.
- 68 Ознаки правозастосування.
- 69 Види правозастосування.
- 70 Стадії правозастосовного процесу.
- 71 Співвідношення нормативно-правового і правозастосовного акта.
- 72 Тлумачення норм права: прийоми (способи) тлумачення.
- 73 Види тлумачення норм права за обсягом.
- 74 Види тлумачення норм права за суб'єктами.
- 75 Ознаки юридичної відповідальності.

- 76 Функції юридичної відповідальності.
- 77 Принципи юридичної відповідальності.
- 78 Підстави юридичної відповідальності.
- 79 Класифікація юридичної відповідальності.
- 80 Аспекти законності.
- 81 Принцип, метод і режим законності.
- 82 Ознаки і принципи законності.
- 83 Ознаки правопорядку.
- 84 Гарантії законності і правопорядку.
- 85 Принципи правового статусу особи в сучасній правовій державі.
- 86 Класифікація прав і свобод особи.
- 87 Забезпечення і гарантії прав і свобод особи.
- 88 Правові системи сучасності.

ТЕСТИ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

- 1 За формою правління держави класифікують таким чином:
 - а) унітарні, федеративні, конфедеративні;
 - б) демократичні, авторитарні та тоталітарні;
 - в) монархії та республіки;

- 2 Монархії за формою правління класифікують таким чином:
 - а) абсолютні, дуалістичні, конституційні та теократичні;
 - б) президентські, парламентські та змішані;
 - в) демократичні та недемократичні;

- 3 Республіки за формою правління класифікують таким чином:
 - а) унітарні, федеративні, конфедеративні;
 - б) демократичні та недемократичні;
 - в) президентські, парламентські та змішані;

- 4 Загальновизнано в теорії держави і права влада в державі поділяється:
 - а) на владу олігархів і владу народу;

- б) законодавчу, виконавчу та судову;
- в) президента і парламенту;

5 Найвищу юридичну силу в Україні має:

- а) указ Президента України;
- б) постанова уряду України;
- в) Конституція України.

6 Що відповідає пізньому етапу розвитку первісного суспільства:

- а) праобщина;
- б) родова община;
- в) протоселянська община;
- г) патріархальна община?

7 Які фактори сприяли виникненню держав, заснованих на «азіатському» способі виробництва:

- а) необхідність забезпечення вільних хліборобів-общинників водою, землею тощо;
- б) глибоке майнове розшарування суспільства;
- в) об'єднання великої кількості людей для побудови іригаційних споруд;
- г) поширення приватної власності;
- д) розпад родової общини;
- е) централізоване управління суспільством?

8 Обґрунтуйте положення: держава є організацією всього суспільства, оскільки:

а) може виступати в ролі арбітра між ворогуючими угрупованнями, пом'якшувати та узгоджувати різні соціальні, національні, мовні конфлікти, сприяти досягненню соціальних компромісів;

б) організована як система спеціальних органів, що наділені владними повноваженнями;

в) виступає у внутрішніх і зовнішніх відносинах в інтересах усього населення країни, яке вона повинна репрезентувати і обслуговувати;

г) поєднує захист інтересів усього суспільства з інтересами певних еліт.

9 Дайте визначення поняття функцій держави:

- а) цілі діяльності держави;
- б) принципи діяльності держави;
- в) основні напрями діяльності держави;
- г) головні прийоми та методи діяльності держави;
- д) правові форми діяльності держави.

10 Яке поняття відображено у визначенні «Взяті в єдності способи організації державної влади, її устрою і методи її здійснення»:

- а) форма правління;
- б) форма держави;
- в) форма державного устрою;
- г) державно-правовий режим?

11 Яким терміном визначається сукупність державних органів, установ, підприємств та інших державних інститутів, за посередництвом яких практично виконуються завдання й функції держави:

- а) механізм держави;
- б) апарат держави;
- в) законодавча гілка державної влади;
- г) політична система суспільства;
- д) виконавча гілка влади?

12 Вкажіть головну (істотну) ознаку державного органу:

- а) територія, на яку розповсюджується його компетенція;
- б) назва;
- в) колегіальний характер;
- г) наявність державно-владних повноважень.

13 Виокремте основні аспекти сучасного розуміння держави:

- а) організація всього суспільства;
- б) легалізований ринок;

- в) носій прав та обов'язків;
- г) організація певних класів або інших груп людей;
- д) політико-правовий зв'язок особи та громадянського суспільства;
- е) апарат влади та управління;
- ж) власник засобів виробництва.

14 Які функції належать до внутрішніх функцій держави:

- а) функція оподаткування та фінансового контролю;
- б) політична функція;
- в) оборонна функція;
- г) функція забезпечення режиму законності та правопорядку;
- д) функція забезпечення миру і підтримки світового порядку;
- е) функція співробітництва сучасних держав;
- ж) функція інтеграції у світову економіку?

15 Назвіть принципи створення федерацій:

- а) національний;
- б) народний;
- в) демократичний;
- г) науковий;
- д) правовий;
- е) змішаний;
- ж) територіальний.

16 Що з наведеного нижче входить до складу механізму української держави:

- а) прокуратура;
- б) громадські організації;
- в) народ України;
- г) територіальна громада;
- д) місцеві державні адміністрації;
- е) політичні партії;
- ж) Президент України?

17 Назвіть ознаки, на які вказує форма правління держави:

- а) порядок створення вищих органів держави;
- б) спосіб територіального устрою державної влади і організація системи державних органів, що відповідає цьому устрою;
- в) взаємодія вищих органів державної влади з місцевими органами влади;
- г) способи юридичної легітимації державної влади та її підстави;
- д) тривалість повноважень і характер змінюваності вищих органів влади;
- е) методи, інтенсивність і правова обґрунтованість використання силових структур, інших ресурсів влади.

18 Підберіть до кожного з вказаних критеріїв класифікації функцій держави відповідні йому різновиди:

1) час дії;	а) функції буржуазної держави;
2) спрямованість діяльності держави;	б) зовнішні функції;
3) соціальні інтереси;	в) соціальні функції;
4) тип держави;	г) тимчасові функції;
5) соціальна значущість;	д) функції феодальної держави;
6) сфера суспільних відносин.	е) похідні функції;
	ж) загальносоціальні функції;
	и) культурні функції;
	к) функції рабовласницької держави;
	л) головні функції;
	м) внутрішні функції;
	н) функції соціалістичної держави;
	п) політичні функції;
	р) економічні функції;
	с) постійні функції;
	т) функції з захисту групових інтересів.

19 У чому полягає співвідношення державного суверенітету і суверенних прав:

а) державний суверенітет виключає наявність суверенних прав;

б) державний суверенітет проявляється і конкретизується в суверенних правах;

в) держава має суверенні права незалежно від наявності суверенітету;

г) суверенні права визначають обсяг державного суверенітету?

20 Яка функція притаманна державі будь-якого типу:

а) культурно-виховна;

б) оборона держави;

в) охорона прав і законних інтересів людини і громадянина;

г) інтеграція у світову економіку?

21 Визначте форму правління в Україні на сучасному етапі її розвитку:

а) парламентська республіка;

б) парламентсько-президентська республіка;

в) президентсько-парламентська республіка;

г) президентська республіка;

д) суперпрезидентська республіка.

22 Стаття 6 Конституції України закріпила поділ державної влади в Україні:

а) на вищу, центральну, місцеву;

б) колегіальну, одноособову;

в) законодавчу, виконавчу, судову;

г) президентську, парламентську, урядову.

23 Вкажіть риси державного суверенітету, що характеризують політико-правові властивості державної влади всередині країни та за її межами:

а) верховенство;

б) єдність;

в) невідчужуваність;

г) незалежність;

д) неподільність;

- е) рівноправність;
- ж) примусовість.

24 Які з наведених держав є республіками:

- а) Франція;
- б) Японія;
- в) Польща;
- г) Швеція;
- д) Німеччина;
- е) Іспанія;
- ж) Данія?

25 Які риси характеризують унітарну державу:

- а) утворюється на підставі договору;
- б) одноканальна податкова система;
- в) наявність громадянства як адміністративно-територіальних одиниць, так і держави в цілому;
- г) складові частини держави мають ознаки суверенітету;
- д) дуальна організація державного апарату;
- е) може мати у своєму складі автономні утворення;
- ж) єдине законодавство?

26 Які додаткові функції виконує законодавча влада:

- а) виконавчу;
- б) контрольну;
- в) судову;
- г) установчу;
- д) інтерпретаційну;
- е) представницьку;
- ж) правозастосовну;
- и) фінансову?

27 Які з зазначених органів державної влади та місцевого самоврядування є первинними за своєю соціальною природою:

- а) Верховна Рада України;
- б) Міністерство оборони України;
- в) Президент України;
- г) обласна рада;

- д) міський голова;
- е) Служба безпеки України;
- ж) Прем'єр-міністр України;
- и) Голова Антимонопольного комітету?

28 Встановіть відповідність між критеріями класифікації державних органів і їхніми видами:

1) соціальна природа;	а) центральні і місцеві;
2) функціональне спрямування;	б) виборні, призначувані, успадковані;
3) територія, на яку поширюються повноваження;	в) органи первинного та вторинного представництва;
4) спосіб утворення;	г) одноособові і колегіальні;
5) особовий склад органу.	д) органи законодавчої, виконавчої та судової влади.

29 Якими ознаками характеризується соціальна функція держави:

а) забезпечення екологічного благополуччя та екологічної безпеки громадян;

б) формування та поповнення державної скарбниці за рахунок усіх видів податків, фінансових зборів, мита і нарахувань;

в) утворення умов, що забезпечують гідне життя і вільний розвиток людини шляхом гарантування певного кола благ за рахунок держави;

г) забезпечення народовладдя, розвитку демократичних форм і інститутів, врегулювання політичних конфліктів?

30 Яке з суверенних прав належить до внутрішніх:

- а) право оголошення війни та укладання миру;
- б) право на власні збройні сили;
- в) право на участь у міжнародних організаціях;
- г) право на дипломатичні зносини?

31 Федерація вважається асиметричною:

а) через наявність відмінних за територіальними розмірами суб'єктів федерації;

б) відмінний час вступу до федерації різних суб'єктів федерації;

в) наявність неоднакового юридичного і фактичного статусу в різних суб'єктів федерації;

г) нез'єднаність суб'єкта федерації з іншими суб'єктами спільним кордоном.

32 Залежно від способу утворення органи держави поділяються:

а) на виборні, призначувані, успадковані;

б) колегіальні, одноособові;

в) первинні, вторинні;

г) законодавчі, виконавчі, судові.

33 Які з наведених типів держави не належать до цивілізаційної типології держави:

а) православно-християнський тип;

б) західний тип;

в) індійський тип;

г) давньокитайський тип;

д) рабовласницький тип;

е) ісламський тип;

ж) феодалний тип?

34 Що виражають функції держави:

а) сутність держави;

б) правові форми діяльності держави;

в) соціальне призначення держави;

г) форму держави;

д) багатаспектність держави;

е) методи здійснення державної влади?

35 Які ознаки відрізняють державу від організації влади за первіснообщинного ладу:

а) потестарний характер влади;

б) наявність визначеної території;

- в) наявність мононорм;
- г) владні суб'єкти утримуються за рахунок всього суспільства;
- д) зв'язок населення з публічно-владною організацією на підставі взаємних прав та обов'язків;
- е) наявність податків і зборів?

36 Виокремте ознаки, які не характеризують політичний режим як демократичний:

- а) правова рівність усіх громадян;
- б) загальна мілітаризація суспільного життя;
- в) виборність і змінюваність вищих представницьких органів влади;
- г) повний контроль держави над всіма сферами суспільного життя;
- д) ігнорування інтересів національних меншин;
- е) існування опозиційних партій;
- ж) політичний плюралізм.

37 Назвіть принципи організації і діяльності державного апарату демократичної країни:

- а) пріоритет інтересів держави;
- б) професіоналізм і компетентність;
- в) бюрократизм;
- г) виборність представницьких органів державної влади;
- д) концентрація державної влади;
- е) доцільність;
- ж) стабільність кадрів.

38 Державний апарат – це:

- а) сукупність державних органів, установ, підприємств, організацій, за посередництвом яких здійснюються завдання і функції держави;
- б) сукупність державних органів, уповноважених здійснювати державну владу та управління;
- в) сукупність державних службовців, які наділені компетенцією для виконання функцій і завдань держави;

г) сукупність інститутів управління та інших політичних організацій, які беруть участь у формуванні і здійсненні політичної влади.

39 Визначте основні елементи держави (за класичними юридичними поглядами):

- а) територія;
- б) законодавство;
- в) державна влада;
- г) збройні сили;
- д) населення;
- е) державний апарат;
- ж) грошова одиниця;
- и) поділ державної влади.

40 Які з наведених нижче інституцій входять до складу державного апарату:

- а) установи освіти;
- б) збройні сили;
- в) уряд;
- г) державні підприємства;
- д) правоохоронні органи;
- е) місцеві державні адміністрації;
- ж) органи місцевого самоврядування?

41 Яка функція є новою для української держави на сучасному етапі:

- а) функція боротьби за мир і мирне співіснування держав;
- б) екологічна функція;
- в) функція інтеграції у світову економіку та державної підтримки іноземних інвестицій;
- г) соціальна функція?

42 Згадайте, який різновид монархії має такі риси: формальна належність законодавчої влади парламенту; здійснення монархом функцій глави виконавчої влади; право монарха формувати уряд, відповідальний перед ним; право

накладення абсолютного вето на закони парламенту; право монарха видавати укази, що мають силу закону:

- а) деспотична монархія;
- б) абсолютна монархія;
- в) станово-представницька монархія;
- г) дуалістична монархія;
- д) представницька монархія.

43 Які функції належать до зовнішніх функцій держави:

- а) функція оподаткування та фінансового контролю;
- б) політична функція;
- в) функція оборони держави;
- г) функція забезпечення законності та правопорядку;
- д) функція забезпечення миру і підтримки світового порядку;
- е) економічна функція;
- ж) функція міжнародного співробітництва;
- и) функція інтеграції у світову економіку?

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ТА ПРИБЛИЗНИЙ ПЕРЕЛІК ДОПОВІДЕЙ І РЕФЕРАТІВ

Однією з форм отримання і закріплення знань з навчальної дисципліни «Основи теорії держави» є підготовка рефератів і наукових доповідей. Через поглиблене і досконале пізнання та вивчення конкретного питання чи теми досягається можливість якісного засвоєння суміжних інститутів.

Наведений нижче перелік тем є приблизним і не зобов'язує тих, хто навчається, до конкретної обмеженої тематики наукових досліджень. Якщо в процесі вивчення дисципліни у студента виникає науковий чи практичний інтерес до якогось іншого питання, то вибір теми дозволяється на власний розсуд, надається можливість по-своєму формувати зміст праці з урахуванням доступної інформаційної бази.

В обов'язковому порядку робота повинна містити вступ, у якому слід звернути увагу на актуальність вибраної теми, і висновки в будь-якій формі: аналіз даних правовідносин, своя точка зору щодо певного нормативно-правового акта, власні

пропозиції тощо чи просто констатації власного бачення стану законодавства.

Робота повинна мати самостійний характер, повністю розкривати зазначені питання плану.

Приблизний перелік доповідей

- 1 Типологія держави.
- 2 Основні сучасні концепції держави.
- 3 Держава і громадянське суспільство.
- 4 Юридична відповідальність у правовій державі.
- 5 Законність і правопорядок у сучасній правовій державі.

Приблизний перелік рефератів

Тема 1. Теорія держави як наука та навчальна дисципліна

- 1 Теорія держави в системі юридичних наук.
- 2 Предмет теорії держави.
- 3 Функції теорії держави.
- 4 Теорія держави як навчальна дисципліна, її завдання та система.
- 5 Методи теорії держави.

Тема 2. Походження держави

- 1 Виникнення держави.
- 2 Відмінність держави від первіснообщинної влади.
- 3 Особливості виникнення держави в різних народів світу.
- 4 Загальна характеристика основних теорій походження держави.

Тема 3. Поняття держави

- 1 Поняття і ознаки держави.
- 2 Державна влада: поняття і елементи.
- 3 Державний суверенітет: поняття і ознаки.

4 Сутність і суспільне призначення держави.

Тема 4. Функції держави

- 1 Поняття і ознаки функцій держави.
- 2 Класифікація функцій держави.
- 3 Внутрішні функції держави.
- 4 Зовнішні функції держави.
- 5 Реалізація функцій держави.

Тема 5. Форма державного правління

- 1 Поняття форми держави.
- 2 Форма державного правління.
- 3 Монархія: поняття, ознаки, види.
- 4 Республіка: поняття, ознаки, види.
- 5 Нетипові форми державного правління.

Тема 6. Форма державного устрою

- 1 Поняття і загальна характеристика форми державного устрою.
- 2 Прості (унітарні) держави.
- 3 Федерація: поняття, ознаки, види.
- 4 Конфедерація: поняття, ознаки, види.

Література [20, 24, 26].

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Базова

1 Конституція України [Текст] // ВВР. – 1996. – №30. – Ст. 141; ВВР. – 2005. – № 2. – Ст. 44.

2 Про державну службу [Електронний ресурс]: закон України від 10.12.2015 р. № 889-VIII. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/889-19>.

3 Про Кабінет Міністрів України [Електронний ресурс]: закон України від 27.02.2014 р. № 794-VII. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.

4 Конституційний Суд України [Текст]: закон України від 16.10.1996 р. № 422/96-ВР // ВВР. – 1996. – № 49. – Ст. 272.

5 Про місцеве самоврядування в Україні [Текст]: закон України від 21.05.1997 р. № 280/97-ВР // ВВР. – 1997. – № 27. – Ст. 170.

6 Про місцеві державні адміністрації [Текст]: закон України від 09.04.1999 р. № 586-XIV // ВВР. – 1999. – № 20-21. – Ст. 190.

7 Про Національну поліцію [Текст]: закон України від 02.07.2015 р. № 580-VIII // ВВР. – 2015. – № 40-41. – Ст. 379.

8 Про прокуратуру [Електронний ресурс]: закон України від 14.10.2014 р. № 1697-VII. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.

9 Про службу в органах місцевого самоврядування [Текст]: закон України від 07.06.2001 р. № 2493-III // ВВР. – № 33. – Ст. 175.

10 Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади [Електронний ресурс]: постанова Кабінету Міністрів України від 10.09.2015 р. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.

11 Про центральні органи виконавчої влади [Електронний ресурс]: закон України від 17.03.2011р. №3166-VI. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3166-17>.

Допоміжна

12 Абрамович, Р. М. Еволюція та співвідношення принципів «Nullum crimen sine lege, nulla poena sine lege» та «Ex post facto law» [Електронний ресурс] / Р. М. Абрамович// Наукові записки НаУКМА. Юридичні науки. – 2012. – Т. 129. – С. 59 – 62. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/jpdf/NaUKMAun_2012_129_13.pdf.

13 Актуальні проблеми теорії держави та права [Текст] : навч. посібник / Є. В. Білозьоров, Є. О. Гіда, А. М. Завальний [та ін.] ; за заг ред. Є. О. Гіди. – К. : ФОП О. С. Ліпкан, 2010. – 260 с.

14 Бистрик, Г. Механізм держави в системі сучасних теоретико-правових досліджень [Текст] / Г. Бистрик // Юридична Україна. – 2013. – № 10. – С. 8 – 15.

15 Білозьоров, Є. В. Правозахисна функція держави: сутність та механізм здійснення в Україні [Текст]: монографія / Є. В. Білозьоров, В. І. Вишковська. – К.: ФОП Кандиба Т. П., 2015. – 168 с.

16 Бостан, С. К. Поняття форми державного правління та її історичні типи [Текст] / С. К. Бостан // Влада. Людина. Закон. – 2011. – № 1. – С. 25 – 26.

17 Волинець, В. В. Функції держави і правове забезпечення взаємодії із громадянським суспільством [Текст] / В. В. Волинець // Держава і право. Юридичні і політичні науки. – 2013. – Вип. 59. – С. 16 – 23.

18 Загальна теорія держави і права [Текст]: підруч. для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл. / М. В. Цвік, В. Д. Ткаченко, Л. Л. Богачова [та ін.]; за ред. М. В. Цвіка, В. Д. Ткаченка, О. В. Петришина. – Харків : Право, 2002. – С. 114-129.

19 Теорія держави і права. Академічний курс [Текст] : підручник / О. В. Зайчук (ред.), А. П. Заєць, В. С. Журавський [та ін.]. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К. : Юрінком Інтер, 2006. – С. 145-171.

20 Кельман, М. С. Загальна теорія держави та права [Текст] : підручник / М. С. Кельман, О. Г. Мурашин, Н. М. Хома. – Львів: «Новий Світ – 2000», 2011. – С. 7-8.

21 Теорія держави і права [Текст]: навч. посібник / А. М. Колодій, В. В. Копейчиков [та ін.]. – К. : Юрінком, 1997. – С. 85-93.

22 Нечитайленко, А. О. Державний екзамен з теорії держави і права [Текст]: навч. посібник / А. О. Нечитайленко. – Харків : Тов. «Оберіг», 2012. – С. 100-107.

23 Скакун, О. Ф. Теорія держави і права (Енциклопедичний курс) [Текст] : підручник / О. Ф. Скакун. – 2-ге вид., перероб. і доп. – Харків : Еспада, 2009. – С. 128-184.

24 Теорія держави і права. Академічний курс [Текст] : підручник/ за ред. О. В. Зайчука, М. Н. Оніщенко. – К. : Юрінком Інтер, 2006. – С. 59-67.

25 Теорія держави і права у схемах і таблицях [Текст] : навч. посібник / О. Р. Дашківська, Г. О. Христова [та ін.]; за ред. О. В. Петришина. – Харків : Юрайт, 2012. – С. 74-81.

26 Шестопалова, Л. Загальна теорія права і держави [Текст] / Л. Шестопалова. – К. : Паливода А.В., 2012. – С. 11-20.

Інформаційні ресурси

1 НТБ УкрДУЗТ (Харків, майдан Фейєрбаха, 7).

2 Медіатека УкрДУЗТ (Харків, майдан Фейєрбаха, 7).

3 ХДНБ ім. В. Г. Короленка (Харків, пров. Короленка, 18).

